

حیات

حیات مقابل **مملت** است. از آن به مناسبت در بسیاری از ابواب **فقه** نظیر **طهارت**، **حج**، **وصیت**، **نکاح**، **استیلا**، **اطعمه** و **اشربه**، **ارث** و **دیلت** سخن رفته است.

فهرست مندرجات

- ۱ - معنی حیات
- ۲ - اهمیت حفظ حیات
- ۳ - اشتراط حیات در مجتهد
- ۴ - نیابت از زنده
- ۵ - حیات نوزاد
- ۶ - حیات غایب
- ۷ - دیگر احکام
- ۸ - مقالات مرتبط
- ۹ - پانویس
- ۱۰ - منبع

معنی حیات

حیات به معنی زیست، **زنده** بودن و مقابل **مملت** می‌باشد.

اهمیت حفظ حیات

حفظ حیات خود و هر نفس محترمی **واجب** و زیان رساندن به آن **حرام** است. در **قرآن کریم** از **خونکشی**

[۱] النساء/۴، آیه ۲۹.

و **قتل** هر **نفس** محترمی،

[۲] الانسرا/۱۷، آیه ۲۸۵.

[۳] النساء/۴، آیه ۹۳.

بلکه در معرض **هلاکت** قرار دادن آن، **نهی** و **نکوهش**

[۴] البقره/۱، آیه ۹۵.

و **فلسفه تشریح حکم قصاص**، بقای حیات انسانها نکر شده است.

[۵] البقره/۱، آیه ۱۷۹.

حیات آدمی از چنان اهمیتی برخوردار است که هرگاه ترک **حرام** یا فعل **واجبی** با آن تراحم پیدا کند برای حفظ حیات، **ارتکب حرام** و ترک **واجب** **مشرعیت** می‌یابد، مانند **مشرعیت**

خوردن یا نوشیدن آنچه در **شرع** حرام است در حال **اضطرار**

[۶] جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۴۳۱-۴۳۲.

و ترک **حج** در صورت بیم بر **جان** خود یا نفس محترمی دیگر.

[۷] جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۲۹۱.

[۸] جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۲۹۴.

[۹] العروة الوثقی ج ۴، ص ۴۱۷-۴۱۸.

اشتراط حیات در مجتهد

از شرایط **مجتهد** در **تقلید** ابتدایی بنا بر **مشهور زنده** بودن او است؛ لیکن در **جواز بقا** بر تقلید مجتهد پس از **مرگ** وی اختلاف است؛ بسیاری آن را **جایز** دانسته‌اند.

[۱۱] العروة الوثقی ج ۱، ص ۱۷.

[۱۱] العروة الوثقی ج ۱، ص ۲۶.

[۱۲] التقیح (الإجتهد و التقلید) ص ۹۵.

نیابت از زنده

نیابت از مکلف زنده در **واجبیت** و **روزه** - حتی در فرض ناتوانی او در به جا آوردن آنها - صحیح نیست،

[۱۳] العروة الوثقی ج ۳، ص ۷۳.

مگر **حج** که در صورت **استقرار** آن بر **نیمه** و عدم توانایی مکلف بر انجام دادن آن و یأس از برطرف شدن **عذر** تا آخر عمر، فردی دیگر می‌تواند آن را به نیابت وی انجام دهد. و چنانچه پس از انجام دادن نایب، عذر مکلف برطرف شود بنا بر **مشهور واجب** است خود، آن را به جا آورد.

[۱۴] العروة الوثقی ج ۳، ص ۷۶.

[۱۵] مستمسک العروة ج ۱۰، ص ۱۹۱.

نیابت از فرد زنده در مستحباتی که نیابت پذیرند و مباشرت در آنها شرط نیست، صحیح است.

[۱۶] العروة الوثقی ج ۳، ص ۷۶.

[۱۷] مستمسک العروة ج ۷، ص ۱۰۹-۱۱۰.

حیات نوزاد

از نشانه‌های حیات **نوزاد** گریه کردن او پس از **تولد** است. نوزادی که زنده متولد شده است، هر چند بعد از آن بمیرد از **مورث** خود **ارث** می‌برد.

[۱۸] جواهر الکلام ج ۳۹، ص ۷۰.

وصیت برای **جنین** در شکم **مادر** صحیح است؛ لیکن استقرار آن منوط به زنده متولد شدن او است.

[۱۹] جواهر الکلام ج ۲۸، ص ۳۸۷.

بنا بر قول منسوب به مشهور بر کودکی که زنده متولد شده سپس مرده است خواندن **نماز میت مستحب** است.

[۲۰] مستمسک العروة ج ۴، ص ۲۱۴.

از شرایط آزاد شدن **ام ولد** پس از **مرگ** مولا این است که فرزند وی تا زمان مرگ مولا **زنده** باشد.

[۲۱] جواهر الکلام ج ۳۴، ص ۳۷۹.

حیات غایب

غایبی که معلوم نیست زنده است یا **مرده**، نزدیکان او بنا بر **مشهور** از وی **ارث** نمی‌برند، مگر آنکه مرگش با **بینه** یا **خبر علم آور** ثابت گردد، یا متناسب با **سین غایب**، غیبتش آنقدر به درازا بکشد که به طور معمول **انسان** در این مدت زنده نمی‌ماند.

[۲۲] جواهر الکلام ج ۳۹، ص ۶۳.

دیگر احکام

تذکیر ماهی به زنده گرفتن آن از **آب** است؛

[۲۳] جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۱۶۳.

از این رو، خوردن ماهی زنده پس از گرفتن آن از آب بنا بر **مشهور جایز** است؛ چون تذکیر محقق شده است.

[۲۴] جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۱۷۰.

همچنین تذکیر **ملخ** به زنده گرفتن آن است.

[۲۵] جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۱۷۵.

شرط تحقق **ذبح**، زنده بودن **ذبیحه** هنگام ذبح است و در موارد مشتبه بودن حیات، چنانچه پس از ذبح حرکتی که گویای حیات باشد - مانند برهم زدن چشمها - از **حیوان** سر بزند، حکم به زنده بودن آن می‌شود.

هر چند بسیاری هنگام ذبح **استقرار حیات** را شرط دانسته‌اند.

[۲۶] جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۱۴۱-۱۵۳.

رضاع در صورتی موجب **محرمیت** می‌شود که **کودک** به مقداری که موجب محرمیت می‌گردد از زن زنده **شیر** بخورد.

[۲۷] توضیح المسائل مراجع ج ۲، ص ۵۰۶، م ۲۴۷۴.

بنا بر قول برخی در **ثبوت ولایت** جدّ پدري بر **باکره** در **عقد ازدواج**، زنده بودن **پدر** شرط است؛ لیکن معروف میان **فقها** عدم اشتراط آن است.

مقالات مرتبط

- [حیات طبیه](#)
- [حیات در قرآن و حدیث](#)
- [حیات در فلسفه](#)

پانویس

۱. [↑ النساء/۴، آیه ۲۹.](#)
۲. [↑ الاسراء/۱۷، آیه ۲۸۵.](#)
۳. [↑ النساء/۴، آیه ۹۳.](#)
۴. [↑ البقره/۱، آیه ۹۵.](#)
۵. [↑ البقره/۱، آیه ۱۷۹.](#)
۶. [↑ جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۴۳۱-۴۳۲.](#)
۷. [↑ جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۲۹۱.](#)
۸. [↑ جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۲۹۴.](#)
۹. [↑ العروة الوثقی ج ۴، ص ۴۱۷-۴۱۸.](#)
۱۰. [↑ العروة الوثقی ج ۱، ص ۱۷.](#)
۱۱. [↑ العروة الوثقی ج ۱، ص ۲۶.](#)
۱۲. [↑ التنقیح \(الإجتهد والتقلید\) ص ۹۵.](#)
۱۳. [↑ العروة الوثقی ج ۳، ص ۷۳.](#)
۱۴. [↑ العروة الوثقی ج ۳، ص ۷۶.](#)
۱۵. [↑ مستمسک العروة ج ۱۰، ص ۱۹۱.](#)
۱۶. [↑ العروة الوثقی ج ۳، ص ۷۶.](#)
۱۷. [↑ مستمسک العروة ج ۷، ص ۱۰۹-۱۱۰.](#)
۱۸. [↑ جواهر الکلام ج ۳۹، ص ۷۰.](#)
۱۹. [↑ جواهر الکلام ج ۲۸، ص ۳۸۷.](#)
۲۰. [↑ مستمسک العروة ج ۴، ص ۲۱۴.](#)
۲۱. [↑ جواهر الکلام ج ۳۴، ص ۳۷۹.](#)
۲۲. [↑ جواهر الکلام ج ۳۹، ص ۶۳.](#)
۲۳. [↑ جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۱۶۳.](#)
۲۴. [↑ جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۱۷۰.](#)
۲۵. [↑ جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۱۷۵.](#)
۲۶. [↑ جواهر الکلام ج ۳۶، ص ۱۴۱-۱۵۳.](#)
۲۷. [↑ توضیح المسائل مراجع ج ۲، ص ۵۰۶، م ۲۴۷۴.](#)
۲۸. [↑ جواهر الکلام ج ۲۹، ص ۱۷۱-۱۷۲.](#)

منبع

فر هنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت، ج ۳، ص ۳۸۸-۳۹۰.

رده‌های ابن صفحه: [تقلید](#) | [صید و ذباجه](#) | [فقه](#)